



## NORGES JEGER- OG FISKERFORBUND

Norges vassdrags- og energidirektorat  
[nve@nve.no](mailto:nve@nve.no)

31.05.13

### **Høring revisjon av konsesjonsvilkår Tokke-Vinjereguleringen i Tokke og Vinje kommuner.**

Norges Jeger- og Fiskerforbund avd. Telemark (NJFF Telemark) har fått til høring nevnte dokument. Lokalforeningene Tokke JFF og Haukeli JFF, som er berørt av Tokke-Vinjereguleringen, er kontaktet og innspill hentet inn. I hovedsak er det knyttet mye innspill til reguleringen av Tokkeåi og innsjøen Bandak, men også andre områder er det gitt gode innspill til. Vedlagt denne høringsuttalelsen finner dere uttale fra Tokke JFF og Bandak Fiskelag. For nærmere informasjon angående innspill fra Haukeli JFF viser vi til innspill sendt fra Alfred Apeland, Haukeli JFF m.fl. Vi har også vært i kontakt med NJFF sentralt for innspill til høringen, samt Forum for Natur og Friluftsliv – Telemark, som alle stiller seg bak vår uttale.

Generelt vil vi si at utfordringen knyttet til Tokke-Vinjereguleringen i all hovedsak dreier seg om behovet for innføring av minstevannføring i elver, heving av fyllingsgrad i magasiner, omlegging av manøvreringsrutiner til en miljømessig manøvrering av kraftstasjoner, biotopforbedrende tiltak knyttet til fisk og fiskens næringsgrunnlag, tilrettelegging for brukerinteresser og ivaretagelse av viktige naturverdier som storørretstammen i Bandak og bekkekløfter med mange rødlista arter langs Tokkeåi.

I den grad det har vært mulig har vi knyttet kommentarer til det enkelte kapittel revisjonsdokumentet. Til slutt i dokumentet finnes det en oppsummering/tiltaksliste knyttet til høringen.

#### **3.2 tabell 3.1**

I teksten til tabellen tar man forbehold om at noen mindre elver og vann kan ha blitt utelatt fra oversikten. Dette oppfattes som merkelig og man bør kunne få på plass en helhetlig oversikt over hvilke områder som faktisk er berørt av reguleringen.

#### **Kap.4**

Gir en oversikt over områder med regulert vannføring og områder med uregulert vannføring, samt en oversikt over målinger av vannføringer på en del steder i reguleringsområdet. Slik vi oppfatter dette er det veldig variabel vannføring gjennom året og også gjennom døgnet i perioder. Sett i lys av de miljømessige konsekvenser dette har for vannlevende dyr og organismer så er det liten tvil om at en minstevannføring i de viktigste elver og større bekker ville bedre livskvaliteten til en rekke arter betraktelig og sikret rekruttering. Vi ville også unngått tørrlagte elveleier og det estetiske ville tatt seg langt bedre ut. Tilgjengeligheten for utøvelse av friluftsliv ville også blitt langt mer forutsigbart og spesielt i forhold til fiske.

Vi ser positivt på at Statkraft med bakgrunn i innkomne krav har iverksatt hydrologiske målinger i Bituåi og Kjelaåi for å vurdere grunnlaget for en minstevannføring her, samt hvilken effekt dette vil ha for gjengroingsproblemene i Tveitevatn og Grungevatn. Etter vår oppfatning vil en minstevannføring i disse elvene bedre forholdene i elvene og ikke minst i nevnte vann.

Når det gjelder driftsvannføringen fra kraftverkene så er dataene oppgitt i middelverdier pr døgn. Dette gir ikke et godt bilde på hvordan de faktiske forholdene er fordi manøvreringsregimet kan medføre at vannstanden endrer seg fra time til time gjennom døgnet. For å skape et mer riktig bilde av situasjonen ville timesmålinger være et bedre verktøy og miljømessig ville det være bedre å måle vannføring på toppen av elvene enn i utløpet. Dette fordi eventuelt tilsig i nedbørsperioder vil ha stor innvirkning på systemet lenger ned i vassdragene.

### **Kap 5.2 Selvpålagte restriksjoner**

NJFF Telemark ser positivt på at Statkraft har gjennomført en rekke selvpålagte restriksjoner knyttet til manøvrering av kraftverk og fyllingsgrad i enkelte magasiner. Det viser etter vår mening at regulanten ønsker å bidra til å bedre de miljømessige forhold for fisk og andre vannlevende organismer samt bedre forholdene for utøvelse av ulike typer friluftslivsaktiviteter. For Bandak og deltaområdet i utløpet av Tokkeåi har nok dette vært positivt ved at man har oppnådd å ha et større vanddekt areal gjennom større deler av året enn tidligere, men vi ser også at det har vært en del episoder hvor elva har blitt nærmest tørrlagt med de negative konsekvenser dette har hatt for diverse arter. Vi mener derfor at for å unngå episoder med rask nedtapping av elva, driftsstopper i kraftverk, spesielt Lio, må det etableres en ordning som sikrer en minstevannføring i elva. Utdypende forslag til tiltak beskrives under kapittel *tiltak*.

For øvrig mener vi at selvpålagte restriksjoner generelt må formaliseres i nye konsesjonsvilkår.

### **Kap. 7. Utredninger, skjønn og avbøtende tiltak**

Statkraft har iverksatt en del tiltak knyttet til ulike utredninger og undersøkelser i reguleringsområdet. Først og fremst gjelder dette Bandak og Tokkeåi og med fokus på storørret. Dette er positivt. Vi savner imidlertid at regulanten også gjennomfører en omfattende undersøkelse knyttet til bekkeniøye (en studentoppgave er igangsatt) for å få mer kunnskap om arten, biologi og ikke minst næringsmessig betydning for storørreten.

Tokkeåi er sterkt modifisert med en rekke kunstige terskler (17 stk). På lav vannføring fungerer disse som barrierer, og gytevandrende fisk kommer ikke opp til sine faste gyteplasser. Det må derfor iverksettes grundige utredninger for å treffe riktige tiltak for utbedring av dette.

En grundig undersøkelse på dette bør gjøres. Bekkekløfter knyttet til Tokkeåi vurderes som svært betydningsfulle internasjonalt. En klassifisering er gjort og for å bevare disse mht biologisk mangfold pekes det på behovet for en minstevannføring i Tokkeåi oppstrøms Lio kraftverk. Dette må inngå som et krav i de nye konsesjonsvilkårene. En minstevannføring gjennom hele året vil også bidra til bedre forhold for fisk og vannlevende organismer og bedre forholdet for rekruttering av disse fordi man får et større vanddekt areal. En minstevannføring fra Åmot til Lio kraftverk vil være positivt for området nedenfor Lio og mest sannsynlig også bidra til en mer stabil vanntemperatur i elva.

Vurderinger knyttet til utsettinger av fisk i regulerte vann bør foregå årlig i samarbeid med fylkesmannen. Lokale innspill og synspunkter bør også vurderes i en slik sammenheng. Vi merker oss at utførte prøvofiskeundersøkelser i en del vannmagasiner konkluderer med for mye fisk fordi mye av fisken blir klassifisert med dårlig kvalitet, k-faktor osv. Forklaringen på dårlig kvalitet kan også skyldes andre forhold enn at det er for mye fisk. F.eks at næringsgrunnlaget for fisken er for dårlig. Utviklingen bør følges nøye opp med jevnlig fiskeribiologiske undersøkelser.

Effekten av nedtapping i en del magasiner kan virke negativt inn på mange arter og regulanten må utføre utredninger knyttet til en rekke arter for om mulig forbedre rekruttering av vannlevende

organismer, fisk osv i magasinene. Et viktig tema her må være hvor høy fyllingsgraden bør være i magasinene til enhver tid, og som vurderes å være hensiktsmessig for å ivareta det biologiske mangfoldet.

### **Kap. 8 Erfarte skader og ulemper som følge av reguleringen**

NJFF Telemark støtter opp om de miljømessige kravene som Tokke og Vinje kommuner har framsatt i forbindelse med revisjonen. Som en representant for sportsfiskerne er vi opptatt av å sikre levedyktige bestander av fisk slik at allmennheten kan høste av overskuddet. For å kunne høste må man også sikre leveområder i en slik grad at man sikrer rekruttering og oppvekst av det man ønsker å høste av. Med dette som utgangspunkt mener vi det er helt nødvendig å sikre berørte områder av Tokke- Vinjereguleringen først og fremst ved at regulanten slipper tilstrekkelig med vann gjennom hele året for å sikre gode leve- og oppvekstvilkår, ikke bare for fisk, men for hele næringsgrunnlaget også.

#### **Tokkeåi**

For Tokkeåi vil en miljøbasert vannføring innebære at det slippes tilstrekkelig med vann gjennom hele året slik at økosystemet ivaretas. I praksis vil det si at man slipper tilstrekkelig med vann i gyteoppgangen for storørret slik at denne får muligheten til å benytte sine faste gyteplasser samt at vanddekt areal er så stort at man ivaretar leveområder til bekkeniøye og vannlevende organismer som danner/ivaretar næringsgrunnlaget for bl.a storørreten. Det bør etterstrebes å i større grad bruke overflatevann da dette gir mer naturlige temperatursvingninger for økosystemet nedstrøms.

For å få til dette er det av vesentlig betydning at regulanten foretar tekniske justeringer av sine anlegg som sikrer at man kan manøvrere kraftverkene på en stabil måte slik at riktig mengde vann slippes i elva. Det må etterstrebes en ordning hvor man unngår episoder med tørrlegging og de konsekvenser det gir for økosystemet slik vi har sett de siste årene. For detaljert informasjon henviser vi til uttalen fra Tokke JFF og Bandak Fiskelag.

Vandringshindre må justeres og utbedres. Disse fungerer i dag som barrierer på lav vannføring. Statkraft har en tiltaksplan/restaureringsplan for elva som vurderes som bra, men tiltakene er også avhengig av at det slippes tilstrekkelig med vann i elva for å fungere tilfredsstillende.

Deltaområdet ved utløpet av Tokkeåi er et viktig oppvekstområde for storørreten. Vannstand i området er slik vi forstår det regulert av Hoggaregulativet. Vi vil imidlertid understreke at det er viktig at vannstanden her ikke senkes slik at store områder til tider blir liggende tørre. Slike tørrlegginger dreper blant annet en mengde bekkeniøye.

#### **Bituåi**

Bituåi er en annen elv som sårt trenger en minstevannføring gjennom hele året. I tillegg må det slippes tilstrekkelig med vann for å sikre ørret fra Totak oppgangsmuligheter i gytetiden. Elva er også lett tilgjengelig og har et stort potensiale som ei framtidig god sportsfiskeelv. Det er positivt at regulanten nå gjør hydrologiske undersøkelser i elva og signaliserer at det kan være aktuelt med en minstevannføring.

#### **Bordalsvatn, Bora og Havråi**

Området sliter med lave vannstander i store deler av året. Dette medfører en god del ulemper for brukerinteressene knyttet til båtutsett, fiske, ferdsel langs vannet, erosjon osv. I Bora er det også store utfordringer for ørret på gytevandring. En minstevannføring i øvre og nedre deler av elva vil kunne føre til bedre forhold for fisk og næringsgrunnlaget for fisk. Etablering av enkelte terskler for å holde et visst vannspeil bør også utredes.

Kommunen, grunneiere, Haukeli JFF m.fl har påpekt at det er behov for en økt fyllingsgrad i Bordalsvannet fra 1.juli. NJFF Telemark støtter dette og mener det er viktig for brukerinteresser, skader/erosjon av strandsonen og ikke minst for fisk og næringsgrunnlaget for fisk. Det påpekes at

kvaliteten på fisken i Bordalsvannet synes å bli bedre med høyere fyllingsgrad i magasinet. Det kan tyde på at det blir mer tilgjengelig næring på høyere vannstand. Problemstillingen bør utredes bedre og inngå som en del av regulantens tiltaksplan.

Havråi er ikke en del av reguleringen, men er berørt ved at elveoset tørrlegges i perioder med lav vannstand i magasinet. Havråi regnes som en potensielt god elv hvor sportsfiske kunne blitt bra hvis magasinet har en høyere fyllingsgrad og ved at regulanten utfører noen tekniske inngrep som f.eks å bygge en fisketrappløsning for å gi gytevandrende ørret en mulighet for å gå på elva. Dette vil bidra til å sikre naturlig rekruttering i Bordalsvatn og Margittjern.

Adkomstveier for allmennheten inn i området må vedlikeholdes på et nivå som gjør at normale biler kommer fram. Dette er en del av tilgjengeligheten til vassdraget. Det påpekes også et behov for oppgradering av båtutsettingsrampe og et lite anlegg for fortøyning av båter.

### **Kåvsåi mellom Våmarvatn og Vinjevatn**

Elva er i dag tørrlagt og trenger vann. Ved tilførsel av vann kan elva bli en perle for sportsfiske.

### **Oppsummering/Foreslåtte tiltak**

Utfordringene med regulerte vassdrag er sammensatte og endrer seg over tid. Gjeldene konsesjonsvilkår for reguleringen av Tokke-Vinjevassdraget er gamle og må sees på som utdaterte på mange områder. Vi er i dag kommet et langt stykke på vei i forhold til å tenke miljø ved vassdragsreguleringer og det er således på tide at gjeldene konsesjonsvilkår revideres. NJFF Telemark mener at våre innspill, basert på tilbakemeldinger fra lokale jeger- og fiskerforeninger, grunneierlag m.fl er relevante innspill til høringen. Kort oppsummert trenger vi endringer på følgende punkter:

- Innføring av minstevannføring i en del elver for å skape bedre forhold for fisk og andre vannlevende organismer. En minstevannføring reduserer også mulighetene for tørrlegging av elveleier ved evt driftsstans. En sikker vannføring i elvene vil også bedre mulighetene for sportsfiske og ikke minst rekruttering til sportsfiske.
- Størrelsen på minstevannføring må utredes grundig slik at riktig mengde vann benyttes i de ulike vassdragene.
- Større fyllingsgrad i magasiner hvor behovet er uttrykt fra lokalt hold
- Endret manøvreringsregime på kraftverk, Lio nevnes spesielt mht økosystemet nedenfor hvor storørreten blant annet trenger bedre gytevandringsforhold
- Sørge for mest mulig vanndekt areal i deltaområdet ved utløpet av Tokkeåi, viktig oppvekst og leveområde for mange arter (storørret, bekkeniøye, 3 pigga stingsild, ål osv)
- Utrede tiltak i forbindelse med vandringshindere for gytevandring i Tokkeåi, Bituåi, Havråi og Bora
- Bedre allmenhetens adkomst til viktige og strategiske områder hvor friluftsliv utøves, veier, båtutsettingssteder, enkle brygge/fortøyningsordninger
- Fortsette å gjennomføre overvåking av fiskebestander, næringsgrunnlag for fisk og miljøpåvirkninger generelt. Et miljøfond som kan brukes til å finansiere nødvendige framtidige tilpasninger bør på plass.
- Selvpålagte restriksjoner må formaliseres gjennom de nye vilkårene

Vennlig hilsen

NJFF Telemark  
Bjørn Erik Lauritzen  
Fylkessekretær

Vedlegg:

Tokke JFF og Bandak Fiskelag sine innspill til revisjonsdokumentet